

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Második félév.

Kolozsvár, September' 4kén, 1840.

10. szám

Tartalom: Vándorlások Kolozsvár' várfalai körül, (Nagy ajtai Kovács István) 73. l. Borszéki tudósítás, (J. D.) 76. l. Pályaut, (Köváry J.) 78. l. Álom-élet, (Medgyes La jos) 79. l. A' gerendi régi fölirat igazítva, (N. S. id. Incze Ferencz) 80. l.

Vándorlások Kolozsvár' várfalai körül.

1840-ben majusban.

(Vége.)

A' várfalak', tornyok' és bástyák' krónikája. — Várfalak iránti különböző nézetek. — Pia desideria.

Ha lehet a' sírítatokból historiai tanúságot következtetni; lehet a' többi várfali feliratokból is, kivált némelly más adatokkal egybe vetve. Legelső következtetés, mit én belőlök itt teszek, az, hogy a' melly falakon, tornyokon és bástyákon valamelyik uralkodónak címere vagy uralkodási évszáma látható, azok annak idejében építettek, ujítottak, igazítottak meg 's e' képp' már nagy részben előnkbe fejlík

a' vár-falak', tornyok' és bástyák' kronikája.

Nem kell ennek kezdetét a' századok' során igen messze fel keresni.

1405-ben majusban Budán országgyűlést tartata Zsigmond király. Olvasta volt immár a' magyarok' krónikájiban, mennyi nyomorgatást szenvedett előtte lefolyt időkben a' Magyar birodalom bissenusok, vagy más névvel paczinaczták, tatárok és több pogány népektől; mint dulattak fel, égettettek el az emberi lakok, ra-

gadoztattak el a' vagyonok 's hurczoltattak rabságra a' lakosok. Láttá, hogy az ő idejében szint úgy cselekedtek a' törökök is, és mindezen siralmas csapásokat kerített városok' és várak' hijányának tulajdonította. Nem valának tudniilik erősségek, hova a' lakosok magokat és jóvaikat szükség' esetiben megvonhassák, bézárhassák; sőt inkább ezek nyíltan állának ellenség előtt 's azért történheték meg o'ly sok helységek' elpusztítása, javak felprédáltatása 's lakosok' rabságra hurczoltatása. Segíteni kívánt tehát a' bajon, 's miután országa' Rendeivel il'ő fontolgatással tanácskozott iránta: birodalma' jobb és békesebb állapotba helyeztetése' tekintetéből némelly városok' köfállal békerítettését még azon gyűlés' folytában meghatározta 's parancsolta. Ezen határozat' következtében rendelte 1405-ben juliusban Kolozsvár' városát is köfálakkal körülvéetni; vártornyokkal, bástyákkal és árkokkal megerősíttetni. S' úgy látszik, ezek részint még alatta, részint ő utána a' 15-dik században mind véghez vitettek.

Mi van ugyan is a' Monostorkapu feletti tornyon?

Zsigmond király' címere, 's ezen évszám: 1476:

Mit jelent középkapui tornyunkon ama' göth betüs pár sorirat V. László' címere felett?

Ezt: Címere Lászlónak, Magyar- és több országok' királyának, Urunk' megtstesülése' 1449ik esztendejében.

Mi volt a' mai bástyás Hídkapu' előkapuja' homlokzatában ama' kövön, melly jelenleg a' lúd' oldalfalában áll?

Ez: 1477.

Zsigmond király 1387-től 1457-ig uralkodott; V. László, liabár más által is, 1445-től 1457-ig. Utána Hunyadi Mátyás következett, 's ő 1458-tól 1490-ig. A' fennebb említett 1476 és 1477 évszámok tehát Mátyás király korabeliek. Innen, úgy vélem, nem csalatkozunk, ha azt állítjuk, hogy a' monostorkapui tornyot Zsigmond király alatt elkezdték (a' várfalakkal együtt) építeni, de csak Mátyás' idejében végezték bé; a' középkapuit V. László' korában; a' mostani Hídkapu' volt előkapuja pedig Mátyás' napjaiban jött létre. 'S mivel kaputornyok és várbástyák hihetőleg későbbben emeltettek mint magok a' szükségesebb várfalak: Kolozsvár 15ik század' végén (1500-ban) úgy állott a' többi királyi városok' sorában, mint már egészen bekerített és megerősített város.

Annai minden esetre igaz, hogy e' képpen tűnik előnkbe a' 16ik század' első felében, akkori hazai földleiróink' ismertetése szerint. Közöttök Verantz Antal esztergami érsek, ki honunkban sokáig lakván, azt saját tapasztalása után jól ismerté, egy helytt imígy ír róla: "Kerített városok abban, megerősítették és jelesebbek: Kolozsvár, Szeben, Brassó, Besztercze, Megyes, Segesvár, Szász Sebes és Fejérvár püspöki lakhely." — Reychersdorff György erdélyi fi, 's I. Ferdinand' titoknokja pedig így: "Kolozsvár térhelyben nagyon kellemetesen fekszik, mind várfalakkal' kerítésével kívülről, mind épületek' alkotmányával belőlről fényeskedvén."

De hazánk ugyanezen 16ik században Magyarországtól külön szakadván 's annak' következtetésében számtalan ellenségek', harczok' tanyas' vérbhelyévé válván: Kolozsvár az egymással delakodó pártok miatt felette sokat szenvedett.

Falait néha kívül ostromló ellenségek rongálták meg; néha benn tanyázott védők hányatták szét eltávozásukkor azon tekintetből, hogy elleneik magokat benne meg ne fészkelhessék. — E' képpen Kolozsvár' falai — sorvasztatván az idő' morzsáló hatalma 's más csapások által is — néhol több ízben rontattak le, építettek újra; 's e' rontás és újítás nem csak a' 16ik és 17ik században folyt, hanem a' 18ik' első negyedében is mind addig, mig honunk állandóul az ausztriai felséges uralkodó Ház alá jutott, 's az által benne a' békesség is megállandósult. Így építettet, újított meg 1581ben Báthori Kristóf fejdelem alatt, városi főbíró Wolphard István' és király bíró Ferenczi Antal' idejében Monostorkapu' 's a' Puskaporos Bástya között azon darab várfal, hol a' regélt arany fonalat fonó lányok' képei látszanak; 1627 és 1629-ben Bethlen Gábor' fejdelemségében, és Vendrich Pál fő, Tolnai János' király bíróságában a' Bethlen bástya, mellyet az előtt menykőcsapás rombolt vala le; 1641-ben I. Rákóczi György fejdelem', Filstich Lőrincz' fő 's Jó Mihály' király bíró korukban ismét Monostorkapu' 's a' Puskaporos Bástya között egy részfal azon útca' közelében, mellyet e' nyáron nyítanak ki az Óvárból; 1646-ban, mikor Erdélynek hasonlólag I. Rákóczi György vala fejedelme, Kolozsvárnak pedig Kovácsi Gáspár fő 's Herman Andrásh király bírása, egy része a' Tordakaputól Rákosi házig nyúlt falnak; 1709-ben I. József császár' uralkodásakor a' gróf Károlyi által löporral megrongáltatott Bethlenbástya; 1717-ben VI. Károly császár', Horváth Márton fő, Baumgard János király bírák' idejében a' Bogdánfi szegletház és Szénútcza közt valami 20 öl hosszúságú fal; mint ezeket a' közlött, várfali feliratok eléggé bizonyítják.

Mind e' javítgatások' és békes napok' dacára Puskaporos Bástya mellett a' várfal mult század' utolsó felében földig vala romolva. 1784-

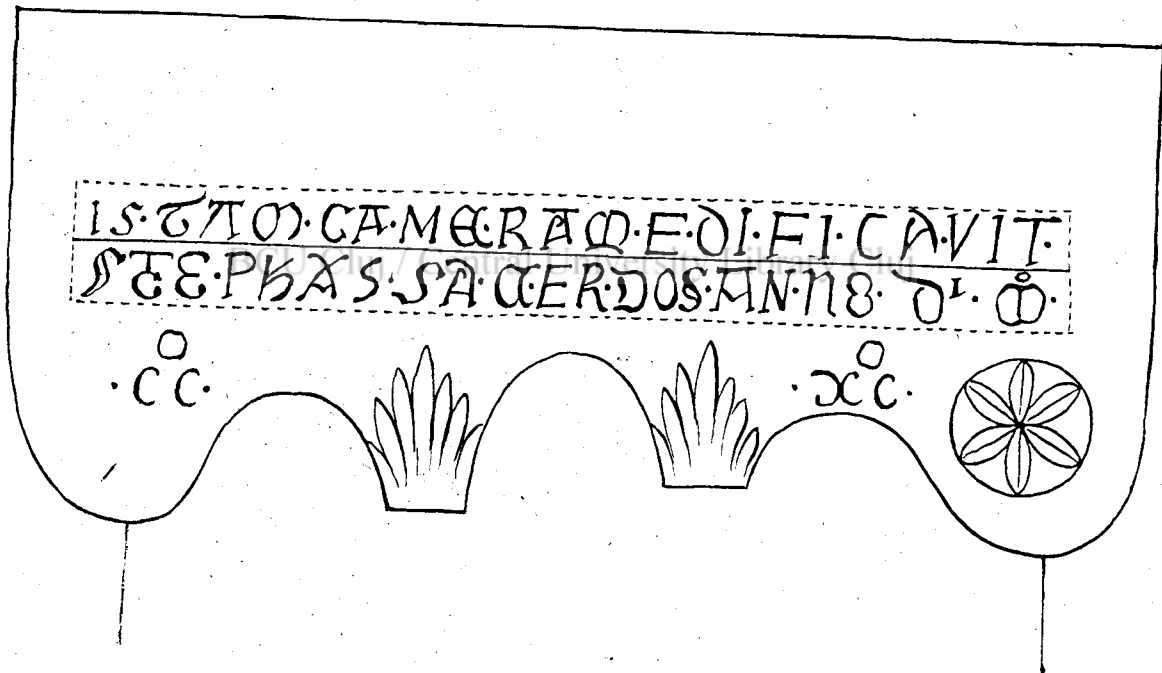
ben a' Hóra támasztotta pórzendület miatti félelem újat építtetett helyébe. 'S említettem fennebb, miképp' 1794-ben a' Középkapu feletti torony annyira meghasadozott volt, hogy haladék nélkül meg kellett igazíttatni.

Következett most a' bontás' kora. — Nem számlálom elő, mikor bontatott le itt és ott minden darabocska fal; csak annyit jegyzek

zéseképpen hazánkban sem. Valamint voltak, úgy ismét lehetnek rája nézve pestises, viharos, háborus idők, 's akkor Kolozsvár' falai védelmül szolgálhassanak vala mind lakóinak mind nem lakóinak. És viruljon bár örökre honunkban a' békekesség' olajága: e' várfalak még is fentartást érdemlénének. — Másfél századig állott egykor a' statusok' sorában Erdély mint magyar fejdelemség, magyar

Melléklet

az 1840^{ik} második félévi N. Társalkodó' 10^{ik} számához.

— történt bontás' eredményiből szabad következtetést vonni jövőre nézve: úgy Kolozsvárnak, midőn még 35 évek léfolyandanak, várfalai — mint várfalak — sehol nem fognak fenállani. Szomorkodjunk-e ezen vagy örvendjünk? — Vannak szomorkodók és örvendők is.

Csend' és béke' napjai — így szólnak az első — sehol sem örökösök e' földön; követte-

pann ma is, tudomány és költetés előtt meg az erősségökről világszerte híres várak se megviharhatatlanok: Kolozsvár' falai kor- és czélszerűségöket feljül élték; kivált ha tekintetbe vesszük azt is, hogy évenkénti múlhatatlan kiadásai mellett talán nem is leanének elegendő költségei fentartásukra. Nem lehet azért nem helyesleni azon irányt, melly szerint Kolozsvárt most már nem erősíteni törekednek a' ré-

gység miatt megrongáltatott várfalak' ujításával, hanem diszesíteni, szépíteni azok' lebontásával. A' millyen kor- és czélszerű volt hajdon az erősítés, éppen olyan kor- és czélszerű most a' diszesítés, szépítés; és Kolozsvár így diszesebb, szebb város lesz egykor, mint a' millyen erős volt valaha.

'S adja isten!

De díszes és szép nem csak az e' világon, a' mi új, hanem sok olyan is, a' mi régi, 's Kolozsvárnak véleményem szerint nem csak úgy lehet díszét és szépségét eszközteni, ha benne vagy körülötte mind az a' mi régi lerontatik, hanem úgy is, ha némi régies, kivált még most fentartatik. Példával világosítom és bizonyítom állításomat. A' nyáron néhány öl hosszúságu várfal' lebontásával utcát nyitának ki az Ó-várból Külső Monostor külváros felé, 's általa az óvári piac — egyebet elhallgatva — valóságos dísz és szépséget nyert. Keletről a' szent Ferencz' szerzetebeli atyák' templomának kékelő homlokzata, 's magasan felnyuló tornyának napfénytől ragyagó fedélzete; nyugotról a' báró Bánffy kert' zöldellő sorjegyenei, széltől hajladozó lombkoronájikkal, festésre méltó szép látványt villantanak az Ó-váron keresztül haladó' szemébe. De ez utcanyilástól csak néhány lépésnyi távolságban áll a' Puskaporos Bástya, még is ha lerontatik, általa a' szeglet, mellynél négy felől jövő út pontosul össze, 's mellynek csupán az új sétatér' tekintetéből is díszesnek kellene lennie, nem széppé, hanem dísztelenné tétetendik. Obajtandó tehát, hogy egy két bástya ott, hol a' városnak nem dísztelénítésére, hanem éppen díszére leendene, mind addig a' mig lehet tartatnék fenn: emlékül a' multból, és mutatvánnyul a' jövődönnek! Köz haszonra úgy is fordíthatatnék valamint jelenleg fordítatik, 's néhány négyszeg ölecske helyén kívül elég ma-

radna még, hova városdíszítő épületek emeltesenek, csak pénz és kedv elég legyen hozzá.

Azonban ha csakugyan ényészniök kell is — minden kolozsvári várfalak, tornyok és bástyáknak, kérdem: valljon elenyésszék-e azoknak emlékezete is? — Ezt úgy hiszem a' kolozsváriak közül senki sem akarja; következképpen azt sem akarhatja, hogy az adatok, mellyek a-maz emlékezetet fentartják, elpusztuljanak; hüvebb adatok pedig arra nézve nincsenek, mint a' várfalakon, vártornyokon és bástyákon találtatott és még most is találtató címeres, feliratos emlékkövek. Öszve kellene tehát azokat, mint nem csak Kolozsvárra, hanem graphikai, heraldikai 's historiai tekintetben egész hazánkra nézve nevezetes ritkaságokat, mind gyűjteni, 's illő helyen gondosan tartani. — Illyesmit a' 19ik században lehetetlen egy ország' fővárosától nem kivánni; és Kolozsvár Erdélyország' fővárosának tartatik.

Nagy ajtai Kovács István.

Borszéki tudósítás.

Borszék, julius' 30-kán 1840. Azon gyönyörű érzések, mellyek a' ditrói bérceken át haladott utast a' borszéki völgy' megpillantására meglepik, csak hamar következképpen valósulnak, mi után ottan megállapodva, az egészséget gyöngyöző borszéki savanyu forrás' éldelése és fürdők' használása által, elromlott egészségének viszonti gyarapodását és testinek erősülést naponként tapasztalja. — Magas hegyeken felnyuló fenyők által környezett e' keskeny völgybe sok áldásokat tett le a' jó isten a' szenvedő emberiség' számára, 's valaki szemléli ezt, hálás érzésre dagad kebele annak elgondolásában, hogy kicsiny hazánk mennyi természeti áldásokkal gazdag; de fájdalomra is, hogy azok'

czélszerű használása' olly lassu léptekben fejlődik; azonban talán idő és körülmények e' részben is kifejtendik a' most még csak bimbojokban szunnyadó gyümölcsöket.— Az ezen helyeken bé bíró szárhegyi mlgs. grófi. Lázár család' egyik becses tagja', tartományi kancellár méltóságos gróf Lázár László úr' hathatós és munkás törekedése, mint derülő napsugár eddig is, jelesen ez évben lett megjelenése' alkalmával, sokat teve arra, mit az itteni számos vendégek' kényelme 's egészségi körülményei kívánának. A- lig 15 napi itt mulatása alatt ugyan is, a' magával hozott k. lyceumi professor és orvos tanár t. Szilágyi Miklós úr' közbe jövetelével, egy eddig nem ismert borvíz forrás' kinyitása, a' Sáros nevet viselő fürdő' kényelmes állapotba lett helyheztetése, úgy egy új csapó és esőző zuhany' alakítása által, tágosabb utat nyitotta a' vendégeknek, különböző betegségekben használható gyógymódokban részesülhetni. A' most kinyitott forrás' több belső dugulásokra való jótékony hatása némelly azzal élők által tapasztaltatván, új örömet költte fel ez minden vendégek' szívében, 's hogy annak feltalálója a' késő maradék által is tisztelve legyen, egy hangulag meghatározott, miként az a' tisztelt gróf kancellár úr' kereszt nevéből László kútjának neveztessek. Tegnap délután vala annak innepélyes felszenteltetése; a' tisztelt gróf úr ugyan is szerényen engedve a' köz ohajtásnak, egyszersmind e' napnak emlékét méltánylandó, egy több mint 60 személyekre terített asztal által (hova minden itteni honi és idegen vendégek meghíva valának) édesíté az innep' kellemet. A' vigágban csak hamar egybeolvadt vendégek' jó kedve megfűszerezé ezen estét, a' mikor is a' 11-dik számú székely huszár ezred' alezredese mlgs. Podvinczky úr felfogva a' köz öröm' szellemét, elsőbben a' mlgs. gróf kancellár urért, mint a' jelen ünnep' szerzőjéért, azután némes Gyergyó, Csík és Kászón szé-

kek' köz tiszteletü mlgs. főtisztje Sándor Mihály urért 's kedves úri háznépéért, nem különben a' fenjelelt jó ügyben lankadhatatlan fáradozó orvos tanár t. Szilágyi Miklós urért ékes beszédü pohárköszönésekkel tisztelkedett; ezeket követé a' jó szívü gazdának a' tisztelt kancellár urnak üdvözlete, ki szívének e' köz örömben lett kiömlését minden vendégeire hasonló pohárköszönés által árasztá ki, 's mind ezek többszörös éljen kiáltásokban viszonzottak. Az ünnep' fényét nevelé a' tisztelt gróf úr által vendégei' tiszteletire felállított díszes kivilágítás, melly az ujonan kinyitott kút felett, szembe a' számos lámpákkal világitott asztallal, üdvözlő feliratokat mutatott. Végtevére, mind ezeknek bájos éledetet adának a' szüntelenül tartó mozsár durrogások, és az itten mulató gy. sz. miklósi hangász kar' zenéje, 's hogy ez ünnepnek, az egyébiránt itten gyakran változó időre nézve, mintegy a' természet maga is kedvezni láttatott, megtetszett onnan, hogy a' délelőtt e' völgy felett bolyongó fellegek a' szembe levő hegyek' csúcsai felébe huzódva, a' taraczkok' lobbanásait csak messziről cikázó villámlásokban viszánozták. Örömkéjben oszlott el a' társaság esti 9 óra után. De mivel minden földi öröm a' fájdalommal határos, itt is meg igazult ez; mai napon ugyan is a' forrón tisztelt gróf kancellár úr, hivatali fényes körébe visszasietendő, elhagyá őt' tisztelő vendégeit, kik is hálájoknak még éber érzésit tanusítandók, a' tisztelt alezredes úr' vezérlete alatt búcsu tiszteletöket, e' ns. széki volt országgyűlési követ Bialis Ferencz úr' szónoklata mellett, következőkben fejezék ki: "Méltóságos Gróf Kancellár Úr! Csak most ülök azon boldogító napnak öröm ünnepét, midőn szerencsénk vala Méltóságodnak ezen egészség adó forráshelyére béleptét öröm érzéstől meglepette üdvözeln; csak néhány napok folyanak le az óta, hogy szerencsénk vagyon Méltóságod' reánk árasztott jötevőségének malasztáiban részesülni,

's im, a' földi változandóságnak szomorú tanuja áll előttünk; csak néhány rövid perczek fognak ugyan is az enyészet' végetlen ürébe lesovadni, 's azonnal ezen vadonban az egekkel mérköző szikláknak vég csúcsai és a' suhadar fenyvesek által árnyékolt völgyeknek oldalairól viszhangzó fájdalmas érzések fogják Méltóságod' itt létének nyomait keserű visszaemlékezést hátra hagyólag búttólta kebleinkben felkölteni. — Légyen Méltóságod meggyőződve a' felől, hogy valamint kimondhatatlan kéjérzet éleszté mindnyájunk' dagadozó kebelét akkor, midőn Méltóságod' nagy érdemű személyének szerencsétetésével fürdői társaságunknak körét Édenné varázsoltá; úgy jelenleg szükkölködünk szavakban forrón ölelő karjaink közül kiragadó mostoha végzés szülte fájdalmas érzésünket eléggé kijelentetni, 's nem marad illy szomorú helyzetben részünkre egyéb hátra, minthogy Méltóságodnak elhivattatási helyére vezető útjára állandó egészséget, boldogító meglegedést, és minden veszélyt távolító szerencsét keblünk' őszinteségéből nyilatkozhattunk; hogy fénytől és a' haza' gazdag bizodalmtól dicsőített polczára megérkezével újból szerencsésen fellépván, a' köz jó' előmozdítására, 's jelesen Székely Nemzetünk' érdekeinek gyarapítására fordítani szokott törekedéseinek nagy célját, az eddigiekhez hasonló nemes tettekben valósíthassa; 's ha széles munkálkodásának pályakörében, mű, kik jelenleg Méltóságodnak tisztelkedni kívántunk, feledve nem lészünk, ezen boldogító hiedelem elég gazdagító jutalomáradását fogja reánk nézve megnyitni." — Mellyre az elváló gróf úr azon való tiszta örömét, ha valamit az itten megjelenni szokott vendégek' kényelmére, és a' szenvedő emberiség' javára tehetett, kijelenté, egyszersmind kedves nemzetének tehető mindégi készszolgálatát tiszta kebelével igérni kegyes vala. — Ezek után minden itt lévők' jó kívánatai által kísértetve, hivatali helyére Kolozsvárra vissza

útazott. — Nem elhallgatható ez uttal annak is megemlézése, hogy a' sokszor tisztelt gróf úr által intézetbe vétetett, miszerint tisztelt orvos tanár Szilágyi Miklós úr' közbejövetelevelével a' jövő nyárrára, egy lég-savany-szén (gas acidum carbonicum) által eszközlendő izasztó, mint szintén egy sárfürdők foguak létre hozatni, mellyek által még számosabb vendégek' ide varázslása nem alaptalanul remélhető.

Közli

J. D.

Pályaut.

Bár sok szerencse nem ragyogta fényvel
Bölcsöm' körül, még is boldog valék.
Kevésre vágyót több áldás tetéze,
Egy jó család körölt, szívembe' bék.
De nyugtalan, ki vágyakat örökle,
A' serde kor magasra röptetett:
'S együtt a' lélek mind magasbra nőtt fel,
Atyám' lakása szűkes körke lett.

Elszállt az ifju ismerős teréről,
Elhagyta búsan csönde játszszerit,
Elhagyta mindenét, útát cseréle,
'S vigan ölelte útá' képeit.
Ki boldogabb, mint ifju érzelemmel
A' küzdő lélek! ki ízel gyönyört?
Ha nem gyönyör az, mit a' tudni-vágyó
Lelt léptein, midőn egekre tört.

De majd borult a' nap ragyogta tájék!
Ha égre köd, 's a' szívre bú terül.
Ki mondja meg, az ifjat mi emésztí,
A' szende ifjún mi bú' kínja ül?
Nem lel fedélt, ki nem ajánltatott be,
Ismertelenre nem nyilik kebel.
Ajkán panasz, de nincs vigasztalása,
Szülők, barátok houn maradtak el.

Mind változik, mi nem kebel' sajátja:
 Tünt nyomtalan a' sűrű ködtömeg.
 Rétek' virágit újon fölmosolygtak,
 Bár nap' sugára könnyűkön remeg.
 Ah tün fel olykor néma szenvedőre.
 Egibb derű, 's feled ha perczig is;
 Mint gerle hajnal' biborfény egére
 Vidulva bűg, ha szíve vérzik is.

Egy róza nyílt, és benne lombok' árnyin
 Kis csörge ér nevelte szép virány.
 És mintha lenne üdvöm itt növendő,
 Egy lányka nőtt ez éden' hajlokán.
 Ujdon növény, olly igéző virágcsa
 Sarjadza föl keblemben ekkoron.
 És nőtt virult, miként szép ültetője;
 Örültem, majd gyümölcsét láthatom.

Sors' jég keze o gyakrabban találja
 Vágyink' virágit, ritkán éredés.
 Választva lön a' drága szép leányka,
 'S keblem' virága majd utána vész.
 Érzém a' vesztés' felkiáltó sérvét!
 Borzadva érzém, kínnal hordozám.
 Levertt kebelnek nincsen ír egen sem,
 Ezt hittem el, — és megátalkodám.

Még egy vala, mit szűmben rejtve hordék,
 Mit még szerettem, még csak ez vala:
 — A' honszerelm! Feltünt és így imádtam:
 Ez, ez legyen éltémnek angyala!
 Megenyhülék e' gondolatmalasztal,
 E' szent szerelm üdvvel hatott reám.
 'S ez óta néked, benned él egészen
 Minden erőm, szerettem szép hazám!

Művály J.

Álomélet.

Hol a' csermely fölbuzog
 Rózsás völgy' öln,

Csöndes álom' karjain
 Szenderegtem én.

Lassu szellő lenge át
 A' fák' árnyain
 Illatédent hordva szét
 Könnyü szárnyain.

Habzó szívem' tengere
 Nyúgalomra szállt,
 A' boldogság vissza jött
 'S üdvivel kínált.

És e' perezbe' megjelent
 A' leány nekem
 Mint tavasz, mint napsugár
 Szépen, ékesen.

Vékony fátyol fődte bé
 Bájos tagjait,
 Gyöngé labit, hókarát,
 Liljombalmait.

'S ennyi kellem, ennyi kéj
 Közt, szemérmesen
 Rám hajolva, csókdosott
 Lángzón, tüzesen.

Én feledve léteimet
 Át öleltem őt,
 Át öleltem — álom ez! —
 A' hig levegőt.

Habzó szívem' tengere
 Újra zajban áll,
 A' boldogság; 's a' leány
 Tőlem messze száll.

A' gerendi régi fölirat igazítva.

(Fő kormányzékai hűtös jegyző tekintetes n. aita Kovács István urnak, az Erdélyi Híradó' és Társalkodó' szerkesztőségénél tisztelettel. Kolozsvárott.)

Kedves Tekintetes Úr!

Gyermekkoromban ezt tanultam volt: Qui perdidit numerum, incipiat iterum. Mi pedig 290 számot vesztettünk el a' gerendi régi föliratból, mi szerint ha az említett latin közmondat nem kívánna is, de az igazság azt kívánja, hogy újra kezdjük és kiegészítsük értesítésünket.

Miután a' Társalkodóba általam beküldett, és a' szerkesztőség által könyomatolva kiadatott fölirat megjelent; méltóságos gróf Kemény József úr ő nagysága, mint a' régi időkbeli írásmódok' esmerője, annyira kételkedett az egész fölirat' hitelességében, hogy, a' mint mondotta, ha nem én irtam volna, kész lesz vala annak megbirálásához fogni, sőt így is az 1000 esztendőt jelentő legvégső két összefordított D betűnek újabban megnézésére meghívott engemet, a' mit megnézve és a' könyomattal összehasonlítva csak annyival találtunk különböznek, hogy a' két végső betűk kisebbek a' többiekénél; egyébaránt pedig a' könyomat a' köven lévő fölirattal jellemileg meglehetősen talál. Még is, hogy a' tisztelt gróf' gyanuja nem ok nélküli volt, meg mutatta a' következés: ugyan is augustus' 26kán méltóságos gróf Kemény Sámuel úr' neve' napjani tiszteletére több úri vendégek jelenvén meg Gerenden, újabban bementünk a' templomba, egy a' templom' kőfalába bérakott más, 1580 évi nagyobb köven észrevett föliratnak elolvasására, mellyet még méltóságos Kenderesi Ferencz urral leirtunk; az alatt tekintetes alispány Simon András úr az 1000 esztendőről föliratot vizsgálván, azon kőnek szé-

lyeit a' vakolás és meszelés alól köröskörül mélyebben akarván kibontatni, észrevette, hogy a' kő háromszor is szélyesebb annak íratos részénél; kibontatván azért mindenütt annak kerületét, világosságra jött: hogy azon kőnek a' már közlött írásos részemintegy félujnyival magasabb és kiállóbb az egész kőnek lapjánál, és a' közlött föliratnak két végső betűihez egyenlő nagyságuakkal még a' föliratnak két végei alá számok vagynak írva, t. i. jobb felől .cc., és bal felől .xc., és így az Urnak 1290. esztendejéről, nem pedig az 1000ról szól a' fölirat. E' szerint én azon kőnek már most világosságra jött egész nagyobb kerületét lerajzolva küldöm: méltóztassék a' Tekintetes Úr ezt újabban közre bocsátani, ezen levelemnek ezt illető foglalatajával együtt, mivel az elsőben csatlakozás van.

Az újabb rajzolatból talám az írás ki is maradhatna, kivévén a' most fölfedezett .cc. és .xc. betűket: de ha a' könyomatoló nem resteli fáradságát, az egészet újból ki adni sem árt *). Egyébiránt tisztelettel vagyok

Kedves Tekintetes Úr'

Gerend aug. 27. 1840.

alázatos szolgálja

N. S. id. Incze Ferencz mk.

(U. I. Gróf Kemény József úr ő nga. ajánlja az újabban könyomatoltatás' költségének hordozását vagy megfordítását.)

*) Én az egészet, melly a' melléklapon látható, úgy irattam köre 's nyomattam ki, mint Incze úr hozám beküldötte. Kovács István.